

Juhannuskylän, asemakaavan 8839 lepakoselvitys

Donna ID 5 606 740



Päiväys: 5.11.2021
Tekijä: Jussi-Pekka Manner
Projektinnumero: YKK66125
Tarkastaja: Lauri Erävuori

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yleistietoa lepakoista	1
3	Menetelmät	2
	3.1 Käytetyt menetelmät ja alueen yleiskuvaus	2
	3.2 Epävarmuustekijät	4
4	Tulokset	4
5	Johtopäätökset	6
6	Lähteet	7



1 Johdanto

Tämä selvitys on tehty Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön palvelualueen toimeksiannosta liittyen asemakaavan nro 8839 muutokseen. Työn tarkoitus oli selvittää lepakoille soveltuvien talvipiilojen sijoittuminen sekä lepakoiden esiintyminen kaava-alueella asemakaavoituksen edellyttämällä tarkkuudella.

Selvitysalue sijaitsee Tampellan kaupunginosassa ja rajautuu etelässä Satakunnankatuun, luoteessa ja pohjoisessa Lapintiehen, idässä junarataan. Selvitysalue koostuu rakennetusta ympäristöstä, pienistä puistomaisista alueista ja rakennusten välisistä sisäpihoista.

2 Yleistietoa lepakoista

Suomessa on tavattu yhteensä 13 eri lepakkolajia, jotka kuuluvat EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteen IV(a) lajeihin. Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS), joka velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön välityksellä sekä säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita. Selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, joita ovat myös säännölliset päiväpiilot, hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain (49 §) mukaisesti kielletty. Erittäin uhanalaiseksi (EN) arvioitu ripsisiippa (*Myotis nattereri*) on luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti säädetty luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojelluksi lajiksi.

Suomessa 13 esiintyvistä lepakkolajeista yleiseksi on arvioitu pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viiksiisiippa (*M. mystacinus*), isoviiksiisiippa (*M. brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat hyönteissyöjiä. Kokoonsa nähden verrattain pitkäikäiset lepakkolajit lisääntyvät hitaasti. Lepakot saavat vuosittain yhdestä kahteen poikasta. Lepakot ovat yöeläimiä ja lentäessään hahmottavat ympäristöään kaikuluotauksen avulla. Kesäaikaan lepakoita voidaan tavata



monenlaisista päiväpiilopaikoista, kuten puiden koloissa, kaarnan alla, linnunpöntöissä tai muissa ahtaissa ja lämpöisissä paikoissa. Lepakkonaaraat muodostavat piilopaikkoihinsa pesimäyhdyskuntia, jotka yleisimmin käsittävät muutamasta kymmeneen naarasiin. Tyypillisimmin pesimäyhdyskunnat sijaitsevat rakennusten yhteydessä. Yöaikaan lepakot saalistavat hyönteisiä pääasiassa päiväpiilojen lähialueella, mutta voivat tarvittaessa vieraila paremmilla ruokailualueilla kilometrien etäisyydellä. (Lappalainen 2003, SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt).

Lepakot parittelevat syksyisin ja kerääntyvät niin kutsuttuihin syysparveilupaikkoihin. Osa lepakoista muuttavaa talveksi etelään maamme rajojen ulkopuolelle ja osa talvehtii Suomessa. Talvehtivat lepakot vaipuvat horrokseen yli puoleksi vuodeksi. Hyvä talvehtimispaikka on rauhallinen ja sopivan kostea, ominaisuuksiltaan tasainen ympäristö. Tällaisia voivat olla esimerkiksi luolat, kalliohalkeamat, maakellarit tai louhikot.

3 Menetelmät

3.1 Käytetyt menetelmät

Lepakoiden talvehtimispaikkojen selvityksen maastotöistä vastasivat FM Anni Parkkinen ja FM Jussi-Pekka Manner Sitowise Oy:stä. Kesäaikaisesta lepakkokartoituksesta sekä raportoinnista vastasi Jussi-Pekka Manner. Talvehtimispaikat ja päiväpiiloiksi soveltuvia kohteita inventoitiin 13.4.2021, jolloin alueen rakennuksia ja muita rakenteita tutkittiin ulkopuolisesti. Kesäaikainen selvitys on laadittu Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden (2012) mukaisesti kolmena erillisenä kartoituskertana kesä-elokuussa. Ennen ensimmäistä kartoituskierrosta kartoitusreitti suunniteltiin maastossa valoisaan aikaan ja samalla tarkistettiin selvitysalueen soveltuvuus lepakoiden lisääntymisympäristöksi. Maastossa kiinnitettiin huomiota myös mahdollisiin lepakoille soveltuviin päiväpiiloihin ja tarkistettiin alueen rakennuksia niiltä osin kuin se oli mahdollista. Rakennusten sisätiloja ei kuitenkaan ollut mahdollista tarkistaa.



Maastotyöt kohdistettiin lepakoiden kannalta oleelliseksi arvioituihin ympäristöihin kuitenkin siten, että selvitysalue tuli kauttaaltaan katetuksi. Suomen lajitietokeskuksen laji.fi -palvelun perusteella alueelta ei ole havaintoja lepakoista.

Lepakkokartoitukset toteutettiin yöaikaan 21.-22.6; 13.-14.7; 23.-24.8.2021. Kartoitus tehtiin havainnointiin soveltuvissa olosuhteissa; jokaisella kierroksella lämpötila oli vähintään +10 C° sateeton. Kesä- ja heinäkuun kartoituskierroksilla ilma oli tyyni, mutta elokuun kartoituskierroksella tuuli oli ennusteista poiketen melko voimakas. Havainnoinnissa käytettiin ultraäänidetektoria, joka muuntaa lepakoiden käyttämät korkeat kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Detektorilla voidaan kuunnella ja määrittää lepakoita reaaliajassa heterodyne-menetelmällä ja/tai varmistaa lajien määrittäminen erikoisohjelmistoa (Bat-Sound) käyttäen. Jokaisella selvityskerralla koko selvitysalue kuljettiin läpi jalkaisin samalla havainnoimalla detektoria. Päiväpiiloiksi sopivia rakennuksia tarkkailtiin detektorin avulla auringonlaskun ja -nousun aikaan kesä- ja heinäkuussa, elokuussa auringonlaskun aikaan.

Maastokäyntien perusteella alue luokiteltiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisiin luokkiin:

Luokka I Lisääntymis - tai levähdyspaikka	Luokka II Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti	Luokka III Muu lepakoiden käyttämä alue
<ul style="list-style-type: none"> Ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty. 	<ul style="list-style-type: none"> Alueen arvo lepakoille huomioitava maankäytössä (EUROBATS). Vahva suositus, jolla ei kuitenkaan ole suoraan luonnonsuojelulain suojaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Alueen arvo lepakoille huomioitava mahdollisuuksien mukaan maankäytössä.



3.2 Epävarmuustekijät

Lepakkokartoitukset tehtiin lepakoiden havainnoinnin kannalta hyvissä sääolo-suhteissa kesä- ja heinäkuussa. Elokuun odotettua tuulisempi säätila saattoi vaikuttaa lepakoiden lentoaktiivisuuteen. Piha- ym. rakennusten toimimista lepakoiden päiväpiiloina ei voitu kattavasti selvittää, sillä niihin ei ollut pääsyä.

4 Tulokset

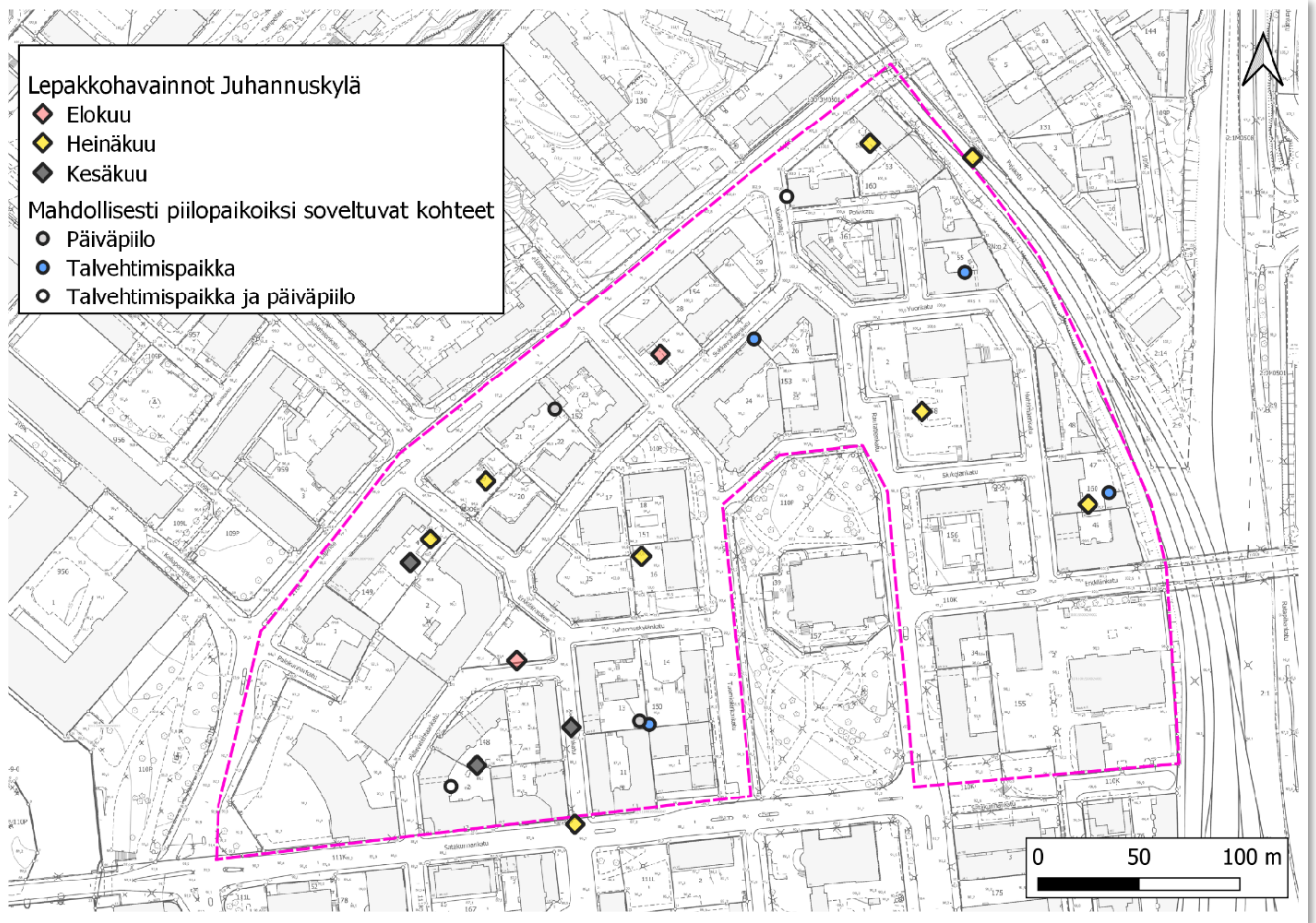
Talvehtimispaikkojen kartoituksessa havaittiin yhteensä 6 talvehtimispaikoiksi mahdollisesti soveltuvaa kohdetta, joita olivat mm. kolot rakennusten perustuk-sissa. Kahden näistä arvioitiin soveltuvan mahdollisesti myös päiväpiiloiksi. Ai-noastaan päiväpiiloiksi soveltuvia kohteita havaittiin kaksi. Näitä olivat sisäpiho-jen lauta- ja varastorakennukset. Talvehtimis- tai päiväpiilopaikoiksi soveltuvien kohteiden sijainti on esitetty kuvassa 5.

Kesän kartoituksissa lepakkoja havaittiin jokaisena kartoituskertana. Lepakkola-jeista selvitysalueella havaittiin ainoastaan pohjanlepakkoja, joita havaittiin sekä detektorilla että paljaalla silmällä. Kooste havainnoista on esitetty taulu-kossa 3 ja havaintojen sijoittuminen selvitysalueelle on esitetty kuvassa 5. Suu-rin määrä lepakoita havaittiin heinäkuussa (yhteensä 9 kpl). Sekä kesä- että heinäkuussa yhdessä havaintopisteessä havaittiin kaksi lepakkoa samanaikai-sesti. Saalistavia pohjanlepakkoja havaittiin pääosin rakennusten sisäpihoilla, mutta myös junaradan yllä varsinaisen selvitysalueen ulkopuolella. Selvitysalu-een ulkopuoliset havainnot on kuitenkin esitetty tässä raportissa. Lepakoiden ei havaittu lähtevän mahdollisesti sopiviksi päiväpiiloiksi arvioiduista rakennuk-sista liikkeelle auringonlaskun tai palaavan niihin auringonnousun aikaan.

Taulukko 1. Kooste lepakkohavainnoista.

Päivämäärä	Laji	Lisätiedot
21.-22.6	Pohjanlepakko	2 saalistavaa, 2 ohilentävää
13.-14.7	Pohjanlepakko	6 saalistavaa yksilöä, 3 ohilentävää
23.-24.8	Pohjanlepakko	2 ohilentävää





Kuva 1. Sijainnit, joissa lepakkoja havaittiin selvitysalueella eri selvityskertoina sekä talvehtimis- ja päiväpiiloiksi mahdollisesti soveltuvat kohteet.

Pohjanlepakkoa esiintyy selvitysalueella melko harvalukuisena. Havaittujen lepakoiden määrä ei kasvanut loppukesää kohti, eikä alue ole luokan I mukainen lisääntymis- tai levähdyspaikka tai luokan II tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti. Pohjanlepakon levinneisyys kattaa koko maan ja se on maamme yleisin lepakkolaji. Elinympäristövaatimuksistaan laji on generalisti ja sitä voidaan tavata niin rakennetussa ympäristössä, kuin metsäisilläkin alueilla. Yleisesti laji kuitenkin suosii avoimempia ympäristöjä (SYKE 2014. www.ymparisto.fi/laji-esittelyt_pohjanlepakko).



5 Johtopäätökset

Maastokäyntien yhteydessä selvitysalueelta havaittiin ainoastaan pohjanlepakkoa eri puolilla selvitysalueetta; kesäkuussa 4, heinäkuussa 9 ja elokuussa ainoastaan 2 yksilöä. Pohjanlepakkoa havaitaan yleisesti pihapiireissä ja muussa rakennetussa ympäristössä, jossa on puustoisia puutarhoja tai puistoja. Alueella ei selvityksen perusteella ole lepakoiden käyttämiä rakennuksia. Rakennusten sisätiloja ei tosin voitu tarkistaa, mutta lepakoiden liikkeellelähdön aikaan rakennusten läheisyydessä ei tehty havaintoja lepakoista. Rakennukset eivät siten todennäköisesti ole lepakoiden käyttämiä päiväpiiloja. Alue ei myöskään täytä luonnonsuojelulain tärkeän lepakkoalueen (luokan I) tai tärkeän ruokailualueen tai siirtymäreitin (luokan II) kriteerejä. Selvitysalueella havaittiin lepakoita jokaisena kartoituskertana, mutta harvalukuisina. Ainoastaan Jussinkylän päiväkodin ja Lapintie 6:n välisellä alueella lepakoita havaittiin saalistamassa kahden eri kartoituskertana (kesä- ja heinäkuu). Selvitysalueen merkitys pohjanlepakolle on vähäinen, eikä selvitysalueita luokitella myöskään muuksi lepakoiden käyttämäksi alueeksi (luokka III) pohjanlepakoiden esiintyessä selvitysalueella yksittäin ja hajanaisesti. Valaistuksen vaikutuksia lepakoihin ei ole tarpeen arvioida, sillä selvitysalueella ei ole merkittäviä lepakkoalueita. Lepakoiden esiintyminen ei estä maankäytön muutoksia selvitysalueella.



6 Lähteet

EUROBATS. 1991. Agreement on the conservation of Populations of European Bats.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Lappalainen, M. 2003. Lepakot – Salaperäiset nahkasiivet. Tammi. Helsinki. Toinen painos.

SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt. Pohjanlepakko, isoviiksisiippa, viiksisiippa, vesisiippa, korvayökkö.

